

Reactie Openbaar Ministerie Oost-Nederland

Vragen Zembla, verstuurd op 20 oktober 2021

1. Sinds wanneer is het Openbaar Ministerie arrondissementsparket Oost-Nederland (hierna genoemd OM) betrokken bij deze zaak? Sinds wanneer is de zaak bij de officier van justitie met de portefeuille discriminatie bekend?
2. Mevrouw Yilmaz heeft het afgelopen jaar meerdere aangiftes en meldingen gedaan tegen de jeugdigen van onder meer overlast, belaging, vernieling en belediging met een mogelijk discriminatoir aspect. Op welke aangiftes heeft het OM een beslissing genomen en wat was de beoordeling? Welke aangiftes lopen nog?
3. Wanneer heeft het OM voor het eerst overleg gehad met de politie over de aanpak richting de groep jongeren? Voor welke aanpak/interventies is toen gekozen en waarom? Is deze aanpak sindsdien gewijzigd?
4. Op 25 januari 2021 werd de autospiegel van mevrouw Yilmaz voor de zesde keer vernield. Het incident is vastgelegd op beelden van een bewakingscamera. Op 15 en 16 februari 2021 is de politie over deze beelden geïnformeerd. Wanneer zijn de beelden bij het onderzoek betrokken? Is op basis van deze beelden een verdachte geïdentificeerd?
5. Op 21 augustus 2021 heeft zich een nieuw voorval voorgedaan. Sinds wanneer is het OM hiervan op de hoogte? Heeft er naar aanleiding van het incident op 21 augustus 2021 nieuw overleg plaatsgevonden met de politie en/of burgemeester van Steenwijkerland over de situatie? Zo ja, wanneer? Voor welke aanpak is er gekozen?
6. Op 26 augustus 2021 heeft mevrouw Yilmaz een ondertekende aangifte en de bewakingsbeelden van het incident aan de politie overhandigd. Op 10 september 2021 ontvangt mevrouw Yilmaz een terugkoppeling van de aangifte met betrekking tot het incident op 21 augustus 2021. De politie laat weten te weinig aanwijzingen of informatie te hebben om een onderzoek te starten. Later blijkt dat de politie de USB stick is kwijtgeraakt met daarop de beelden van het incident en de beelden niet bij het onderzoek zijn betrokken. Op welke manier was het OM betrokken bij de sepot-beslissing?
7. Is de situatie van mevrouw Yilmaz op een Regionaal Discriminatie Overleg besproken? Zo ja, wanneer was dat? Wat was de uitkomst van dit overleg? Zo niet, waarom is dat niet gebeurd? Stonden de aangiftes/meldingen tot nu toe op een zaaksoverzicht?
8. Is er vanuit het OM contact geweest met het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie over de casus van mevrouw Yilmaz? Zo ja, wanneer? Welke navraag heeft het OM gedaan en welk advies is er gegeven?
9. De politie laat ons in een reactie weten: "Uit ons onderzoek en gesprekken hebben we niet kunnen vaststellen dat onder andere de overlast en de vernielingen welke zijn veroorzaakt zijn beoogd met een racistische motief." Deze zin begrijpen we niet goed. Is het wel aan de politie om vast te stellen of er sprake is van een racistisch motief of bepaalt het OM dat? En waarom speelt het motief een rol in het onderzoek van de politie? Voor de strafbaarstelling van commune delicten met een mogelijk discriminatie-aspect, zo begrijpen wij, is het zaak dat het discriminatoir aspect aannemelijk wordt gemaakt. Hiervoor is niet vereist dat een motief bewezen wordt. Klopt deze redenering? Zo ja, waarom is de politie in hun onderzoek bezig met het vaststellen van het motief? Gaat de politie hiermee niet voorbij aan het feit dat aannemelijk maken voldoende is? Het antwoord van de politie roept bij ons de vraag op of het onderzoek met een 'discriminatiebril' op basis van artikel 137c is gedaan of dat het onderzoek ook was gericht op het vaststellen van de voorwaardige opzet die voor codis-feiten relevant zijn.

10. Hoe kwalificeert het OM het feit dat mevrouw Yilmaz tot twee keer toe door politiefunctionarissen geweigerd is om aangifte te doen van discriminatie, respectievelijk op 3 november 2020 en op 2 december 2020?

Reactie OM, ontvangen op 2 november 2021

Wij kiezen ervoor om de vragen niet apart te beantwoorden, maar de antwoorden te vervatten in onderstaande reactie, omdat wij op deze manier de context het beste duidelijk kunnen maken.

Het is duidelijk dat aangeefster zich - ondanks inspanningen van gemeente en politie - zich onvoldoende gehoord voelt in haar beleving dat er sprake is van een onveilige woonomgeving. Dit uit zich in een aantal aangiftes en klachten, die tot voor kort niet volledig in beeld waren bij de discriminatie-officier van het OM Oost NL.

In het telefoongesprek dat wij op 20 oktober voerden, gaf u aan dat de discriminatie-officier van het OM Oost NL van deze casus op de hoogte moet zijn. Dit ligt genuanceerder. De discriminatie-officier kreeg onlangs (half oktober) informatie waaruit opgemaakt kan worden dat, alle incidenten in samenhang gezien, de casus strafrechtelijk gezien om een andere benadering vraagt dan de aanpak op incident-niveau zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden.

U bent bekend met de werkwijze, waarbij incidenten door de politie worden gescreend op mogelijke discriminatie-aspecten. Deze incidenten worden besproken in het Regionaal Discriminatie Overleg (RDO). In het RDO komen Vizier, de portefeuillehouder discriminatie van de politie en de discriminatie officier samen. Door de veelheid aan zaken gaat er soms lagere tijd dan gewenst voorbij voordat de incidenten bij het RDO geagendeerd staan.

In totaal drie incidenten in Giethoorn hebben in mei 2021 op de agenda gestaan bij het RDO. De eerste twee betroffen incidenten op 2 december en 31 december 2020, waarvan op 12 januari aangifte is gedaan. Het ging daarbij om vernieling van autospiegels en belediging van de zoon van aangeefster. Voor de belediging waarvan aangifte is gedaan, was door het ontbreken van getuigen geen bewijs.

Het derde incident dat in het RDO is besproken, betrof een melding dat er op 25 januari 2021 voorwerpen tegen de ramen zijn gegooid door een groep jongeren. Daarbij is ook gemeld dat de autospiegels inmiddels meerdere keren vernield zouden zijn. Er heeft een stopgesprek plaatsgevonden met jongeren die in beeld kwamen voor de vernielingen. Ook is de politie een bemiddelingstraject gestart om de schade van de autospiegel te laten vergoeden. Dit traject is niet succesvol geweest. De aangifte van de vernieling van de autospiegel zal daarom nu door het OM bekeken worden. Uit de bespreking van de drie incidenten tijdens het RDO in mei 2021 en gedurende de periode daarna is bij het OM niet het beeld ontstaan dat er sprake was van een breder probleem.

De casus is eind oktober in de driehoek besproken. Op basis van alle informatie die nu voorligt, beschouwt het OM dit als een bredere casus waarbij de onderlinge aangiftes c.q. strafbare feiten in samenhang bekeken moeten worden, ook op het discriminatoire aspect. Daarom zal er door de discriminatie-officier gestuurd worden op de afdoening van alle incidenten waarin nog (nader) onderzoek mogelijk is of nog een beslissing genomen moet worden. Dat de politie in een aantal incidenten zelfstandig beslissingen heeft genomen, is gebruikelijk. De politie kan zelfstandig besluiten om geen nader onderzoek te doen na een aangifte als er geen concrete verdachten in beeld zijn en er geen opsporingsmogelijkheden (meer) zijn. Het klopt dat bij commune delicten met een mogelijk discriminatoir aspect, het

discriminatoire aspect aannemelijk gemaakt moet worden. Het OM bepaalt of dit voldoende aannemelijk is, op grond van informatie die de politie aanlevert. Hiervoor zal aandacht zijn bij de afdoening van de verschillende incidenten.

De casus is inmiddels besproken met het LECD. Het OM realiseert zich dat in een casus als deze het van groot belang is dat beschikbare informatie goed wordt gedeeld, zowel binnen de eigen organisatie als tussen de ketenpartners. Uit deze casus zal lering worden getrokken door iedere organisatie die hierbij betrokken is.

Voor wat betreft het niet opnemen van een aangifte door politie (vraag 9); naar aanleiding hiervan heeft mevrouw bij het OM aangifte gedaan van discriminatie door de politie. De officier van justitie die de aangifte heeft beoordeeld, is van mening dat de aangifte die mevrouw op 3 november 2020 wilde doen, door de politie opgenomen had moeten worden, ongeacht de inhoud daarvan. Maar de officier tekent hierbij ook aan dat hetgeen waarvan mevrouw aangifte wilde doen, niet onder een strafbaar feit viel te scharen. De officier van justitie heeft besloten om niet tot vervolging van de politie-agenten wegens discriminatie over te gaan. Het niet opnemen van de aangifte wil niet zeggen dat er sprake was van discriminatie door de politie. Vervolgens is er een beklagprocedure (artikel 125V) bij het Gerechtshof gestart door mevrouw. Op 18-2-2022 staat er een zitting bij het Gerechtshof gepland.

Vervolg vragen Zembla, verstuurd op 2 november 2021, reactie OM (in cursief) ontvangen op 4 november 2021

Uit de reactie maken we op dat het OM Oost Nederland sinds het RDO gesprek in mei 2021 op de hoogte is van deze zaak. Klopt het dat de politie het OM hiervoor niet over de meldingen en aangiftes in deze zaak heeft geïnformeerd?

In onze reactie staat welke incidenten besproken zijn in het RDO. Uw conclusie dat het OM sinds het RDO in mei op de hoogte was van de zaak, klopt niet.

Het OM was tot half oktober niet op de hoogte van alle aangiftes. Zie hiervoor ook de volgende passages uit de reactie van 2 november:

Uit de bespreking van de drie incidenten tijdens het RDO in mei 2021 en gedurende de periode daarna is bij het OM niet het beeld ontstaan dat er sprake was van een breder probleem.

De discriminatie-officier kreeg onlangs (half oktober) informatie waaruit opgemaakt kan worden dat, alle incidenten in samenhang gezien, de casus strafrechtelijk gezien om een andere benadering vraagt dan de aanpak op incident-niveau zoals die tot nu toe heeft plaatsgevonden.

De casus is eind oktober in de driehoek besproken. Op basis van alle informatie die nu voorligt, beschouwt het OM dit als een bredere casus waarbij de onderlinge aangiftes c.q. strafbare feiten in samenhang bekeken moeten worden, ook op het discriminatoire aspect.

De aangifte van 12 januari betreft drie incidenten namelijk 31 oktober (deze staat niet in uw reactie), 2 december en 31 december. We lezen dat voor de belediging geen bewijs was. Is de hele aangifte door de politie geseponeerd?

Deze vraag kunt u stellen aan de politie.

In de reactie lezen we dat het incident van 25 januari 2021, dat op bewakingsbeelden is vastgelegd, geleid heeft tot een stopgesprek en een bemiddelingstraject om de schade te laten vergoeden. Hierna stelt het OM: "Dit traject is niet succesvol geweest." Welk traject bedoelt het OM? We begrijpen hieruit dat zowel het stopgesprek als de bemiddeling niet succesvol is geweest. Is dit correct?

Hiermee wordt het schadetraject bedoeld.

Wanneer heeft de politie aan het OM teruggekoppeld dat dit traject niet succesvol is geweest? Wat is de reden dat het traject niet succesvol was?

Het schadetraject is niet succesvol afgerond omdat er geen overeenstemming was over het schadebedrag. De aangifte van de vernieling van de autospiegel zal daarom nu door het OM bekeken worden.

We hebben begrepen dat de jongeren niet in gesprek wilden met mevrouw Yilmaz. Klopt dit?

Het stopgesprek is in het RDO aan de orde geweest, maar is verder door de politie opgepakt. Het gaat om een gesprek met minderjarigen. Dit betekent dat de ruimte om iets over het gesprek te zeggen, beperkt is. De beoordeling of die ruimte er is, laat het OM aan de politie over, aangezien politie het gesprek heeft gevoerd.

Wanneer heeft het OM voor het eerst de beelden gezien van de bewakingscamera die het incident van het vernielen van de spiegel op 25 januari 2021 vastleggen?

De beelden zijn half oktober door het OM ontvangen.

Heeft de politie de aanpak richting de jongeren met het OM overlegd? Was dat voor het stopgesprek?

Zie hiervoor onze eerdere reactie; drie incidenten zijn in het RDO besproken en hierbij is het stopgesprek als interventie aan de orde gekomen. Bij deze interventie lag de nadruk op het stoppen van de ervaren overlast.

Klopt het dat het OM tot half oktober niet op de hoogte was van het incident van 21 augustus, het kwijtraken van de USB stick en het sepot in deze zaak?

Dit klopt

Klopt het dat daar waar in deze zaak een sepot beslissing is geweest dit telkens zelfstandig door de politie is genomen en geen overleg met het OM is geweest? Vindt het OM dat deze sepot beslissingen terecht zijn geweest? Zo niet, bij welke aangiftes is dat niet het geval?

Zie deze passage uit de reactie van 2 november, het OM laat het bij deze reactie:

Op basis van alle informatie die nu voorligt, beschouwt het OM dit als een bredere casus waarbij de onderlinge aangiftes c.q. strafbare feiten in samenhang bekeken

moeten worden, ook op het discriminatoire aspect. Daarom zal er door de discriminatie-officier gestuurd worden op de afdoening van alle incidenten waarin nog (nader) onderzoek nodig en ook mogelijk is, of nog een beslissing genomen moet worden. Dat de politie in een aantal incidenten zelfstandig beslissingen heeft genomen, is gebruikelijk. De politie kan zelfstandig besluiten om geen nader onderzoek te doen na een aangifte als er geen concrete verdachten in beeld zijn en er geen opsporingsmogelijkheden (meer) zijn.

Verzoek om wederhoor, verstuurd op 16 november 2021. Reactie van het OM (in cursief) ontvangen op 18 november 2021.

- 1. In mei 2021 werden tijdens het Regionaal Discriminatie Overleg (RDO) drie incidenten besproken. Het OM schrijft in haar reactie dat er uit de bespreking bij het OM niet het beeld is ontstaan dat er sprake was van een breder probleem. Desgevraagd laat Vizier Oost aan Zembla weten dat hun medewerker tijdens de RDO heeft aangedrongen dat de voorvallen in samenhang moeten worden gezien aangezien er toen al sprake was van een reeks van incidenten. Klopt het dat Vizier Oost dit standpunt innam? Zo ja, waarom heeft het OM niets met de aanbeveling van hun ketenpartner gedaan?**

Uit de bespreking van de drie incidenten tijdens het RDO in mei 2021 en gedurende de periode daarna is bij het OM niet het beeld ontstaan dat er sprake was van een breder probleem. Het OM heeft niet de behoefte om via het programma Zembla te reageren op de lezing van Vizier. De inbreng van Vizier tijdens het RDO is in ieder geval niet zo overgekomen. In de eerdere reactie staat ook dat het OM zich realiseert dat het in een casus als deze van groot belang is dat beschikbare informatie goed wordt gedeeld, zowel binnen de eigen organisatie als tussen de ketenpartners. Uit deze casus zal lering worden getrokken door iedere organisatie die hierbij betrokken is. Het OM heeft inmiddels het voortouw genomen om de casus met de diverse partners te evalueren en verbeterpunten te bespreken.

- 2. Deskundigen constateren dat op basis van de informatie, die tijdens het RDO wel beschikbare was, door het OM een inschattingfout is gemaakt. Volgens de deskundigen was toen al een patroon van herhaaldelijke ernstige voorvallen duidelijk. Het OM had dit toen moeten herkennen en hierop moeten acteren.**

Het OM heeft in de eerdere reactie aangegeven dat de wijze waarop opgetreden is, verklaarbaar is. In deze eerdere reactie staat ook dat het OM zich realiseert dat het in een casus als deze van groot belang is dat beschikbare informatie goed wordt gedeeld, zowel binnen de eigen organisatie als tussen de ketenpartners. Uit deze casus zal lering worden getrokken door iedere organisatie die hierbij betrokken is. Het OM heeft inmiddels het voortouw genomen om de casus met de diverse partners te evalueren en verbeterpunten te bespreken. De kwalificatie dat hier sprake is van een inschattingfout, laat het OM voor rekening van de deskundige.

- 3. Een strafrecht deskundige stelt dat ook als de bij het OM bekende voorvallen 'slechts' op incidentniveau bekeken waren, het discriminatiezaken betreffen waarop direct actie op had moeten worden ondernomen door het OM. Er hoeft**

geen bredere samenhang te zijn om een zaak op te pakken en als discriminatiezaak te kwalificeren, aldus zijn conclusie.

Het klopt dat er geen samenhang hoeft te zijn om een casus als een discriminatiezaak te kwalificeren. Dat heeft het OM ook niet bedoeld te zeggen. Het OM heeft aangegeven te zullen sturen op de afdoening van alle incidenten waarin nog (nader) onderzoek nodig en ook mogelijk is, of nog een beslissing genomen moet worden. Samenhang tussen de incidenten kan daarbij van invloed zijn op de vraag in hoeverre (schaarse) opsporingscapaciteit ingezet wordt. Dan gaat het bijvoorbeeld over de keuze of een getuige of mogelijke verdachte (nogmaals) gehoord wordt, terwijl de uitkomst daarvan voor de afdoening van de zaak ongewis is.